

Bratislava, 20. januára 2016

Umelecká a vedecká rada HTF VŠMU

Katedra klávesových nástrojov a cirkevnej hudby

vec: Habilitačné konanie Mgr. art. Jordany Palovičovej, ArtD.

posudok oponenta: prof. Miloslav Starosta, 831 03 Bratislava, Budyšínska 14

Habilitačná práca: Umelecký výkon „*Ján Cikker. Klavírna tvorba*“, CD nahrávka Hudobné centrum, R35 0028-8-131. Písomná reflexia umeleckého výkonu.

Habilitačná prednáška: *Interpretačné špecifiká Cikkerovej klavírnej tvorby a možnosti jej využitia v klavírnej pedagogike.*

Mgr. art. Jordana Palovičová, ArtD imponantným spôsobom prispela k oslavám stého výročia narodenia nestora slovenskej hudby Jána Cikkera. Ako citlivá a renomovaná interpretka klavírnej tvorby skladateľa predstavila ju poslucháčom na viacerých domácich i zahraničných koncertných pódiiach (Francúzsko, Fínsko) a v kompletnom tvare i na reprezentačnej CD nahrávke v produkcii Hudobného centra v Bratislave 2011 (R35 0028-8-131). Reprint: Toccata Classics Londýn 2014 (TOCC0270). K záznamom na uvedenom CD treba pridať aj viacnásobné uvedenie skladateľovho Concertina pre klavír a orchester op. 20 (v roku 2010/11 ho interpretovala so Slovenskou filharmóniou v Bratislave, ďalej so Štátnym komorným orchestrom v Žiline – kde vznikla aj nahrávka na CD Pavlik Records s dirigentom Oliverom Dohnányim – a so Štátnou filharmóniou Košice.

Nahrávku sprevádza stručný, no zasvätený informatívny text hudobného skladateľa Vladimíra Godára na booklete k tomuto titulu. V predloženom diele sa zrkadlí umelecká zrelosť, neobyčajný svet zvukovej fantázie, ale i pokora pianistky. To sú však umelecké i osobnostné atribúty Mgr. Jordany Palovičovej, ktoré sú základom jej dlhoročných domácich i zahraničných študijných úspechov i akademického pôsobenia na VŠMU a Konzervatóriu v Bratislave ako aj vývoja jej koncertnej a pedagogickej kariéry. K tematike jednotlivých častí svojej habilitačnej práce, k písomnej reflexii vlastnej interpretácie a následne zaiste i k tematike habilitačnej prednášky pristupuje veľmi komplexne a fundovane. Poslucháčovi zároveň prezentuje plody rokov dôkladného štúdia a poznania klavírnej tvorby svojho obľúbeného skladateľa Jána Cikkera ako aj možnosti jej ďalšieho umeleckého využitia v pedagogickom procese vývoja pianistu. V umeleckej biografii pianistky upúta skutočnosť, že popri sólovej pianistike sa sústavne venovala aj všeobecnému rozvoju a prehlbovaniu umenia interpretácie inštrumentálnej a vokálnej komornej hudby s klavírom. Treba uviesť vplyvy výrazných osobností, ich aktívne pôsobenie či už vo vlastnej rodine, pri ďalšom štúdiu i na početných interpretačných majstrovských kurzoch. Imponujúce sú mimoriadne vynikajúce výsledky dlhoročnej prípravy na stredných a vysokých školách doma i v zahraničí. Rovnakou komplexnosťou sa vyznačuje aj doterajšia pedagogická činnosť.

Mgr. art. Jordana Palovičová, ArtD. študovala hru na klavíri na Konzervatóriu v Bratislave (1991-1996) v triede Mgr. art. Juraja Mašindu, magisterské i doktorandské štúdium absolvovala na HTF VŠMU (1996-2001) v Bratislave v triede prof. Daniely Varínskej. Na Royal College of Music (2001-2002) v Londýne v triede prof. Yontyho Solomona získala „Postgraduate Diploma in Advanced Performance (Solo/Ensemble Recitalist)“. V rokoch 2002-2004 ako štipendistka DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst) na Musikhochschule v Lübecku v triede prof. Jamesa Tocca ukončila „Aufbaustudium-Instrumentalmusik“, v rokoch 2004-2006 študovala v triede rovnakého pedagóga v zameraní Aufbaustudium-Solistenklasse“. Na súťažných pódiiach Virtuosi per musica di pianoforte či Medzinárodnej Hummelovej súťaže v Bratislave a iných, získala cenné interpretačné ocenenia a zároveň treba zhodnotiť i medzinárodnú propagáciu diel slovenských skladateľov. Už od prvých dotykov s pedagogickou činnosťou na Konzervatóriu a HTF VŠMU v Bratislave sa Jordana Palovičová venovala klavírnej komornej spolupráci v triedach vokalistov a inštrumentalistov. V rámci doktorandského štúdia spolupracovala s prof. Danielou Varínskou pri vedení študentov hry na klavíri. Na Katedre klávesových nástrojov a cirkevnej hudby HTF VŠMU pôsobila počas svojho doktorandského štúdia na čiastkový úväzok ako vedecký zamestnanec, od školského roku 2013/14 ako odborná asistentka s úväzkom 1,0 i ako tajomníčka katedry. Neobyčajnú šírku dosiahla jazyková príprava Jordany Palovičovej, ktorá zahŕňa oblasť španielskeho a francúzskeho jazyka (Akadémia

vzdelávania A1 a Institut Français, A1, A2), anglického a nemeckého jazyka (štátne skúšky, úroveň tlmočníctva). Tieto pozoruhodné predpoklady do značnej miery predurčili a zvýhodnili nielen jej úspešné štúdium a ďalšie pôsobenie v zahraničí, ako aj vedenie umeleckých kurzov, workshopov či interpretačných seminárov zahraničných študentov u nás. Boli aj základom jej rozsiahleho štúdia a neobyčajne širokého prehľadu v oblasti literatúry a histórie klavírneho umenia a pedagogiky.

V umeleckom portfóliu Mgr. art. Jordany Palovičovej, ArtD. nájdeme dlhý zoznam domácich i zahraničných, sólistických i komorných recitálov, 7 reprezentatívnych CD s repertoárom sólistických i komorných nahrávok, ďalej ocenenia z domácich i zahraničných umeleckých súťaží, vystúpenia na popredných európskych i domácich pódiiach aj v spolupráci s vynikajúcimi orchestrami a dirigentmi. Spoluúčinkovala aj s ďalšími orchestrami: Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu, Moravskou filharmóniou v Olomouci, Pražskou komornou filharmóniou, Lamberth Orchestra, RCM Sinfonietta Orchestra, Capella Istropolitana, Lübecker Philharmoniker, s dirigentmi Ondrejom Lenárdom, Oliverom Dohnányim, Rastislavom Štúrom, Lubomírom Mátlom, Vladimírom Válkom, Petrom Vronským, Máriom Košíkom, Stanislavom Macurom, Jaroslavom Kyzlinkom, Kirkom Trevorom, Neilom Thomsonom, Paulom McCreshom, ako aj s renomovanými komornými partnermi – Moyzesovým kvartetom, Sólamente naturalí, Eugenom Prochácom, Ivanom Palovičom, Michalom Sťahelom a ďalšími. V jej umeleckom repertoári sú zastúpené diela skladateľov mnohých štýlových období, napr. J. S. Bacha, D. Scarlattiho, W. A. Mozarta, J. N. Hummela, F. Chopina, R. Schumanna, F. Mendelssohna, E. Suchoňa, J. Cikker, J. Hatríka, P. Bagina, O. Messiaena, S. Prokofjeva, D. Šostakoviča, B. Brittena a mnohých ďalších.

Mgr. art. Jordana Palovičová, ArtD. venovala značnú časť svojho tvorivého umeleckého potenciálu aj interpretačnému stvárneniu diel viacerých slovenských skladateľov (Dušan Martinček, Ilja Zeljenka, Juraj Hatrík, Ján Cikker). Interpretačným vzorom je predovšetkým CD nahrávka „Ján Cikker. Klavírne dielo“, ktorá popri reprezentatívnej funkcii je zároveň skvelým predpokladom jej využitia na budúcu praktickú aplikáciu v oblasti klavírnej pedagogiky rôznej vývojovej úrovne. Týmto otázkam sa autorka rozhodla venovať jednak zameranie svojej habilitačnej práce, písomnú reflexiu vlastného umeleckého výkonu, analýzy a komentáre súvisiace s pedagogickým využitím diela a napokon aj príslušné časti svojej habilitačnej prednášky. V kapitole „Zoznam bibliografických odkazov“ (odsek 3, „Zoznam notového materiálu“) ma zaujali aj poznámky autorky nahrávok poukazujúce iba na vzácnu dostupnosť prameňov (poznámka „rukopis“ pri diele „Klavírne variácie op. 14 č. 1“, respektíve poznámka „prepis z rukopisu“ pri skladbách „Mamička spieva“ op. 27 č. 1, a u ďalších dvoch skladieb bez opusového čísla „Uspávanka“ a u výberu zo „7 fůg“).

Nevdopak, ale predsa sa nám na pozadí kompletného klavírneho diela Majstra zjavuje myšlienka vynikajúcej Cikkerovej pražskej klavírnej pedagogičky Růženy Kurzovej, týkajúca sa jej presvedčenia o tom, že skladateľ bol počas štúdií u nej natoľko schopným klaviristom, že by sa dokázal úspešne profesionálne rozvinúť aj v tomto smere. Jeho hudobné vzdelanie v danom období sa rozvíjalo veľmi komplexne, popri štúdiu kompozície (u J. Křičku a V. Nováka) sa venoval aj štúdiu dirigovania (v Prahe u P. Dědečka i vo Viedni u F. Weingartnera), hry na organe (u B. Wiedermanna), hry na klavíri (u R. Kurzovej). Mimoriadna umelecká senzitivnosť a interpretačná predstavivosť skladateľa spolu so zručnosťou a skúsenosťou klaviristu tak už od mladosti spoluvytvárali aj osobitú štýlovosť jeho klavírných kompozícií. Cikkerovo klavírne dielo si našlo v osobnosti Mgr. Jordany Palovičovej, ArtD. svoju zanietenu a oddanú interpretku. Tieto schopnosti sú umocnené nielen hlbokým pochopením diel, detailným zvládnutím ich obsahu a štruktúry, ale predovšetkým darom prerozprávať hudobný zápis do živej podoby príbehov hudobnej reči. Osobne hodnotím túto vzácnu schopnosť interpretačnej transformácie, navyše, ak ide naozaj o invenčnú a komunikatívnu hudbu. Výber diel je podporený aj skvelou dramaturgiou, ktorá nezohľadňuje iba chronologické hľadisko. Venujme teraz niekoľko poslucháčskych postrehov jadrú habilitačnej práce, jednotlivým nahrávkam Jordany Palovičovej na CD s názvom *Ján Cikker. Klavírna tvorba*.

Diela raného skladateľského obdobia tak máme možnosť porovnať so zrelšími opusmi či naopak, menej známe diela, ktoré sa nedočkali printovej podoby, so známejšími dielami. Na úvod znie téma s variáciami zakončenými pôvabnými, až „chopinovskými“ girlandami *Uspávanky*. Toto pôvabné dielko (venované priateľovi prof. Dr. Jurajovi Haluzickému) vzniklo v rovnakom roku (1942)

ako známe *Concertino pre klavír a orchester op. 20* a má veľa spoločných znakov so vzorom veľkého poľského Majstra (F. Chopin – *Berceuse op. 57*). Ostinátny motív v parte ľavej ruky na tonike a dominante, téma rozvíjajúca viachlas i variačný princíp na malej ploche iba v parte pravej ruky. Toto dielko z tvorby Jána Cikkera je doteraz interpretačne ešte neobjavené a interpretka si ho zvolila veľmi šťastne ako vstup – veľmi jemné prelúdium – do recitálu na tomto CD. Rovnako *Sonatína op. 12 č. 1* (1933) nie je veľmi známa, zato poslucháčsky dosť atraktívna. Skladbu z Cikkerovho študentského obdobia (u Jaroslava Kříčku) charakterizujú jemné prvky folklóru, impresionizmu a podľa môjho názoru, čiastočne i polyfónie, ktoré boli v danom čase dosť príznačné i pre tvorbu ďalšieho veľkého skladateľovho učiteľa na Majstrovskej škole pražského Konzervatória, Vítězslava Nováka. Práve v jeho tvorbe sa nachádzajú vzory nádherných a dnes pre klaviristov takmer zabudnutých „6 sonatín“. Palovičovej interpretácia trojčasťového diela oplýva bohatstvom jemných nuáns klavírnej zvukovosti, tanečných prvkov, dynamických i artikulačných kontrastov, jasne tvarovaného tematického materiálu. Dodajme nekompromisne a profesionálne zvládnuté i technicky náročnejšie požiadavky.

Ako malé poslucháčske osvieženie a tiež pianistické „odľahčenie“ interpretka zaradila *Dve skladby pre mládež op. 27* (1948): „*Mamička spieva*“ (doteraz nepublikovaná skladba) a „*Malý virtuóz*“. Všetky diela na CD interpretka skvele komentuje v *Písomnej reflexii umeleckého výkonu*. Odkrýva v nej nejedno pianistické „tajomstvo“ vlastného remesla, umeleckej predstavy i stvárnenia.

Klavírne variácie na slovenskú ľudovú pieseň „tečie voda tečie“ (1973) prinášajú zádumčivé i expresívne nálady či už v oblasti harmonizácie základnej témy, alebo jej kontrastných tvarov počas siedmich variácií, ktoré obsahujú aj pianisticky zložitejšiu a netradičnú virtuóznú faktúru. Kantabilné popevky zo *Sonatíny op. 12 č. 1* tu už takmer nenájdeme. Výber štyroch skladieb zo *7 fúg* (1932-34), študijného diela z konzervatoriálnych rokov, je dramaturgicky zdôvodnený hľadiskom kontrastu i vzájomnej komunikatívnosti. Dobre dokumentujú vyspelosť mladého Cikkera pri zvládnutí náročnej polyfonickej práce, pričom nepostrádajú invenčnosť a sviežosť. Sú interpretačne náročné, ale v podaní Jordany Palovičovej pôsobia presvedčivo, s ňa vybrané hudobné lahôdky.

Ťažko uveriť, že *Klavírne variácie op. 14 č. 1* (1935) boli študentskou prácou pred nástupom do triedy Vítězslava Nováka na Majstrovskej škole v Prahe. Žiaľ, dodnes sú nedostupné tlačou! Sama interpretka im vzdáva hold: „*ide o znamenité dielo zrelej osobnosti, ktoré by sa malo zaradiť medzi reprezentatívne diela slovenskej (klavírnej) literatúry*“. Celok jedenástich variácií poskytol interpretke neobyčajne bohatý materiál na rozvinutie vlastnej tvorivosti. Výrazová sugestívnosť hudby sa strieda s technickou bravúrnosťou, pre dielo je charakteristická autorova bohatá harmonická, sonická i technická invenčnosť. Interpretka rozvinula i ďalšie atribúty tejto hudby, jej klavír spieva i hovorí.

Záverečné dve diela na CD sú dodnes najznámejšie zo skladateľovej klavírnej tvorby. Je to klavírny cyklus nazvaný *Čo mi deti rozprávali. Klavírne akvarely* (1962) a tri etudy pre klavír *Tatranské potoky* (1954). S výnimkou výberu niekoľkých skladbičiek je cyklus 15 drobných skladbičiek s programovými názvami určený skôr dospelému interpretovi, podobne ako jeho veľké vzory v klavírnej literatúre (R. Schumann, P. I. Čajkovskij). Kladiet značne vysoké diferenciačné i technické nároky. Práve širokospektrálne odlišná výrazová a tónovofarebná paleta týchto miniatúr je najnáročnejším skúšobným kameňom pianistu. Palovičová ako interpretka tu upútala aj v najmenších detailoch. Tri bravúrne gradujúce, ale i poeticky pôvabné koncertné etudy s celkovým názvom *Tatranské potoky* (*Potok a vánok – Čo mi potok rozprával – Potok a búrka*) vyžadujú pohotovosť profesionálne dokonale vybaveného pianistu. Interpretka v nich na záver svojho CD vytvorila spevné, lyrické nálady, zvukomalebnú figuratívnu plynulosť i strhujúcu záverečnú gradáciu.

Habilitačnú prácu Mgr. art. Jordany Palovičovej hodnotím ako vysoko kvalitnú a ako oponent jednoznačne odporúčam Umeleckej a vedeckej rade Hudobnej a tanečnej fakulty Vysokej školy múzických umení udeliť jej umeleckopedagogický titul docent v odbore hudobné umenie..

V Bratislave 20. januára 2016

Prof. Miloslav Starosta